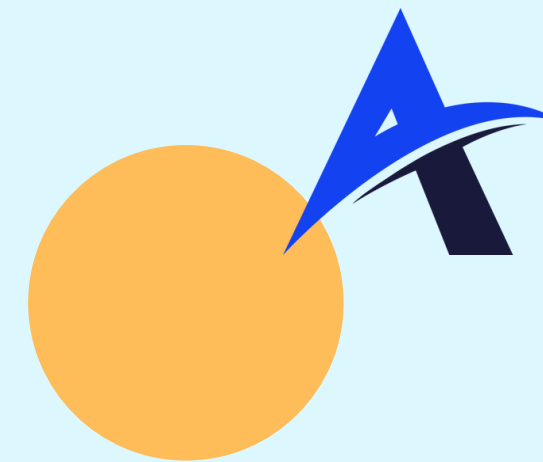

UVOD U AEROZAGAĐENJE I ZNAČAJ ZAŠTITE VAZDUHA

**Analiza izvora zagađenja u
lokalnoj sredini**

Natalija Petrović

Академија
техничко-васпитачких
струковних студија

FREE AIR

SICK OF
POLLUTION

ZAŠTO JE VAŽNO DA UCIMO O AEROZAGAĐENJU?

- Kvalitet vazduha direktno utiče na naše zdravlje.
- Svake godine milioni ljudi obole zbog zagađenog vazduha.
- Aerozagađenje utiče na klimu, ekosisteme i ekonomiju.
- Postoje načini da poboljšamo kvalitet vazduha – ali prvo moramo razumeti problem.

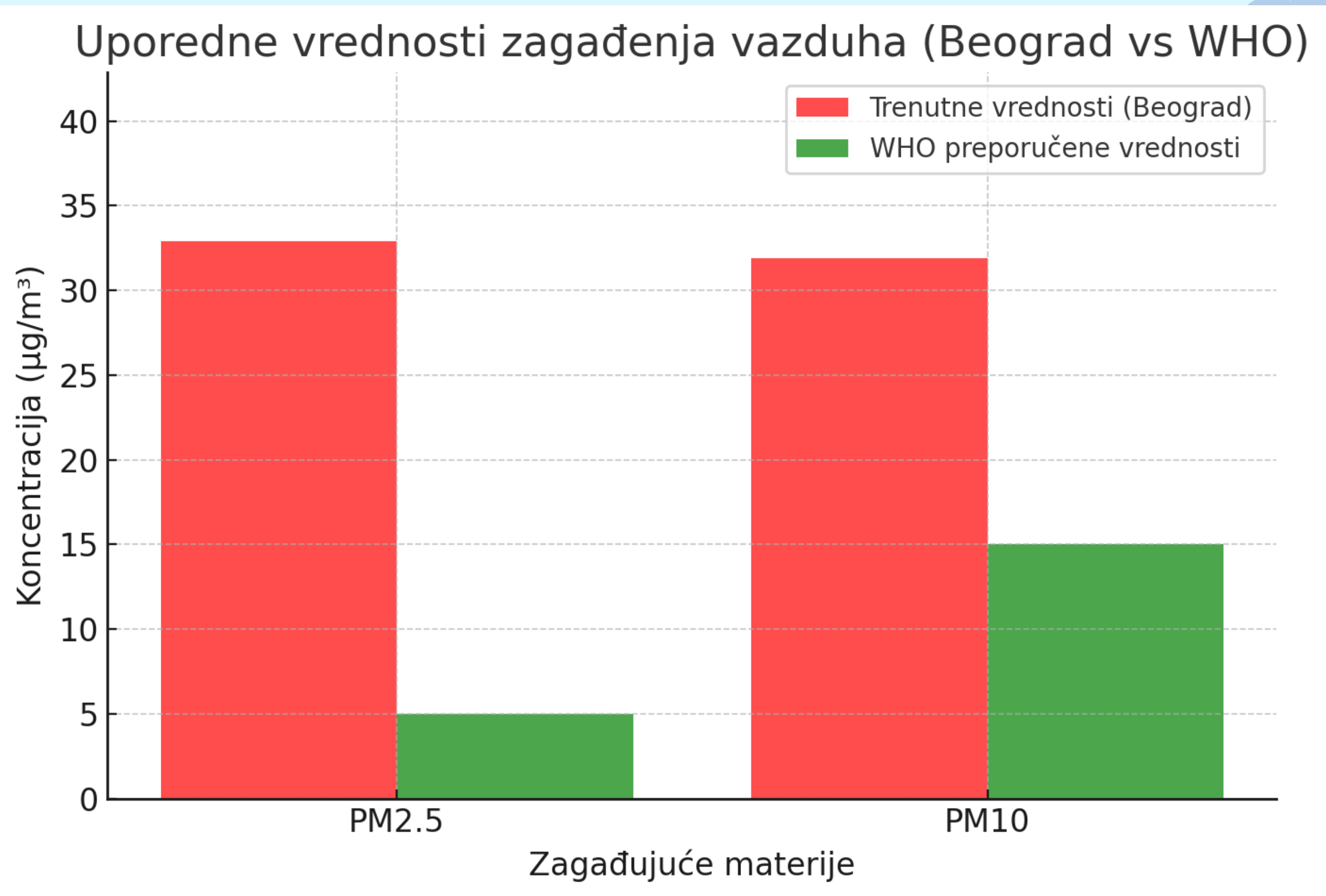

The background of the entire image is a stylized illustration of a city. In the foreground on the left, a person with white hair, wearing an orange short-sleeved shirt and blue pants, stands with their back to the viewer, holding a blue sign that says "SICK OF POLLUTION" in white, hand-drawn capital letters. In the center, a dark blue car is shown from the side, with a small cloud of grey smoke coming out of its tailpipe. To the right of the car is a house with a yellow roof and orange walls. In the background, there are various blue silhouettes of buildings and a large grey cloud on the right side. The sky is light blue with a large orange sun in the top right, a few white birds, and some light blue clouds. The main title "ŠTA VI MISLITE?" is written in large, bold, black capital letters across the upper middle of the image.

ŠTA VI MISLITE?

- 🗨 Da li primećujete da u nekim delovima grada vazduh ima drugačiji miris ili boju?
- 🗨 Da li ste ikada imali problem sa disanjem kada ste bili u blizini velikog saobraćaja?
- 🗨 Koji su po vama najveći izvori zagađenja vazduha u našem okruženju?

TRENUTNA SITUACIJA

RETROSPEKTIVA

SICK OF
POLLUTION

- ✚ Aerozagađenje je globalni i lokalni problem.
- ✚ Ima ozbiljne posledice po zdravlje i životnu sredinu.
- ✚ Prvi korak ka poboljšanju je razumevanje problema i identifikacija izvora zagađenja.

ŠTA JE AEROZAGAĐENJE?

Prisustvo štetnih materija u atmosferi koje mogu negativno uticati na zdravlje ljudi, životnu sredinu i klimu. Ove materije mogu biti u obliku čvrstih čestica ili gasova."

ZAGAĐUJUĆE MATERIJE

ČESTICE

Čestice poput PM2.5 i PM10 su suspendovane u vazduhu i mogu poticati iz različitih izvora, uključujući saobraćaj, industriju i sagorevanje biomase, mikroskopske su veličine i mogu dospeti duboko u pluća.

PM čestice (Particulate Matter):

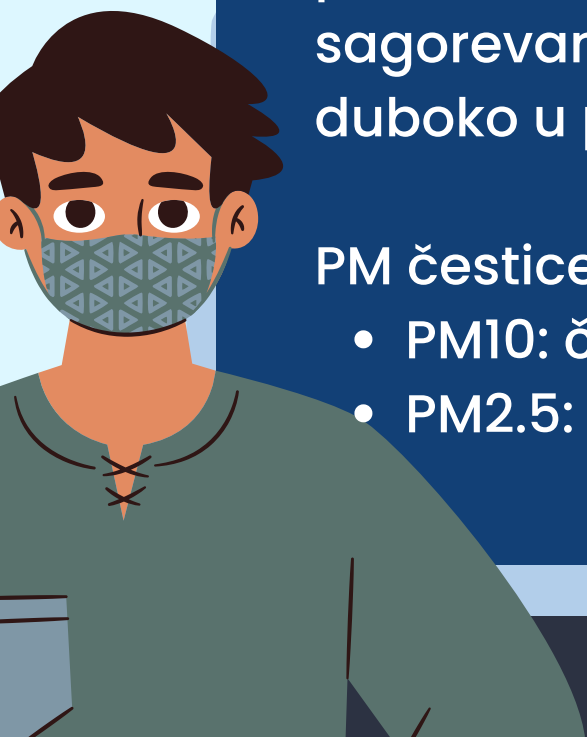
- PM10: čestice prečnika $\leq 10 \mu\text{m}$
- PM2.5: čestice prečnika $\leq 2.5 \mu\text{m}$

GASOVI

Gasoviti zagađivači, poput SO_2 i NO_x , često nastaju sagorevanjem fosilnih goriva i mogu doprineti formiranju kiselih kiša i smoga.

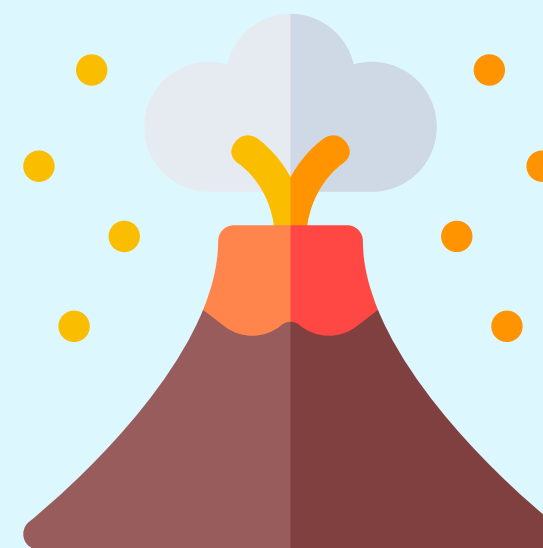
Gasoviti zagađivači:

- Sumpor-dioksid (SO_2)
- Azotni oksidi (NO_x)
- Ugljen-monoksid (CO)
- Isparljiva organska jedinjenja (VOCs)

PRIRODNI IZVORI ZAGAĐENJA VAZDUHA

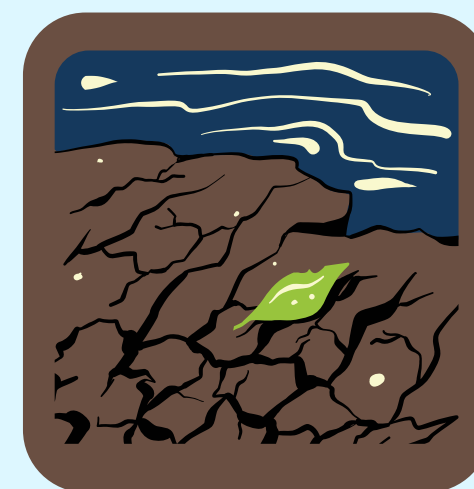
- Prirodni izvori zagađenja su oni koji nisu posledica ljudske aktivnosti. Na primer, vulkanske erupcije emituju velike količine pepela i gasova u atmosferu.
- Šumski požari, bilo prirodni ili izazvani ljudskom aktivnošću, takođe doprinose zagađenju vazduha emitovanjem dima i čestica.

**VULKANSKE
ERUPCIJE**

**ŠUMSKI
POŽARI**

**EROZIJA
TLA**

**BILJNI
POLEN**

ANTROPOGENI IZVORI ZAGAĐENJA VAZDUHA

- Antropogeni izvori su rezultat ljudskih aktivnosti. Industrijska postrojenja, poput termoelektrana i rafinerija, emituju značajne količine zagađujućih materija.”
- „Saobraćaj je glavni izvor azotnih oksida i čestica, posebno u urbanim sredinama.”
- „Grejanje domaćinstava na čvrsta goriva, posebno u zimskim mesecima, značajno doprinosi zagađenju vazduha.”
- „Poljoprivredne aktivnosti, poput upotrebe đubriva koja oslobađaju amonijak i spaljivanja ostataka useva, takođe doprinose zagađenju.

SAOBRAĆAJ

INDUSTRIJA

**INDIVIDUALNA
LOŽIŠTA**

POLJOPRIVREDA

ANTROPOGENI IZVORI ZAGAĐENJA VAZDUHA

TRANSPORT

- Izduvni gasovi
- Abrazija pneumatika i kočionih diskova

INDUSTRIJA

- Termoelektrane
- Fabrike
- Rafinerije

INDIVIDUALNA LOŽISTA

- Ložišta na čvrsta goriva
- Sagorevanje uglja, drva, otpada

POLJOPRIVREDA

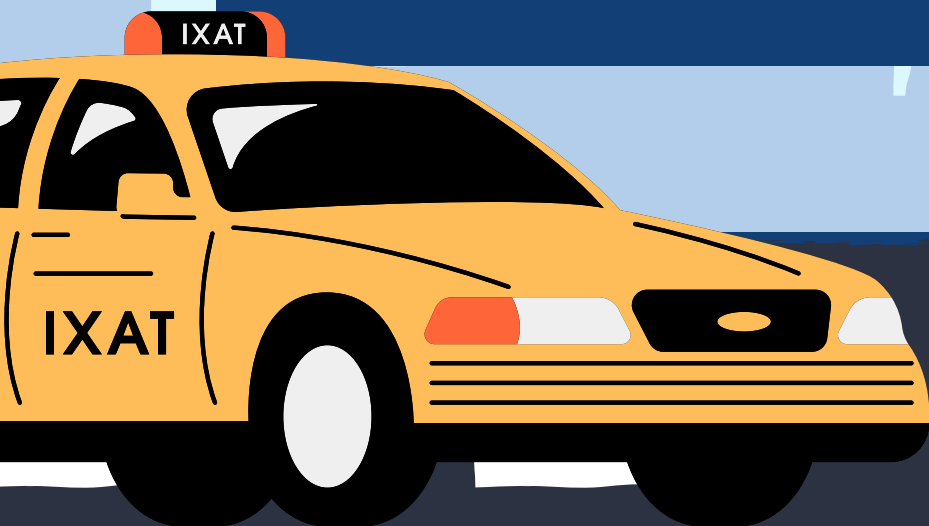
- Amonijak iz đubriva
- Spaljivanje useva

KAKO SE MERI AEROZAGAĐENJE?

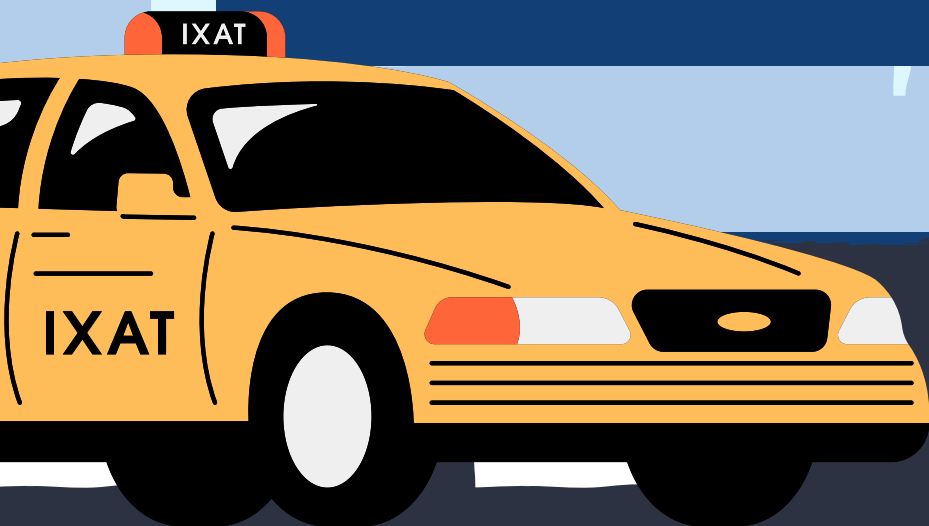
Metode merenja aerozagadenja:

- Automatske merenje stanice – kontinuirani monitoring (PM2.5, PM10, gasovi)
- Mobilni senzori – ručni uređaji za lokalna merenja
- Laboratorijska analiza – analiza uzoraka vazduha
- Satelitsko praćenje – globalna analiza zagadenja

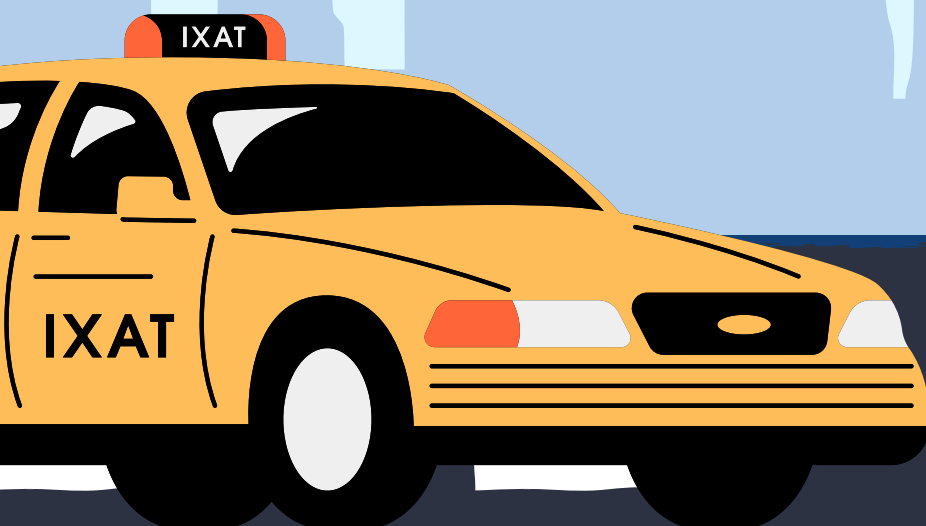
TROTEC PC220

- Prikazuje koncentraciju PM2.5 i PM10
- Beleži temperaturu i vlažnost
- Omogućava terensko istraživanje
- Merenje u realnom vremenu
- Beleženje podataka sa vremenskim oznakama
- Povezivanje sa računarom za analizu

TROTEC PC220

- 📌 Koje podatke dobijamo iz merenja?
- PM2.5 i PM10 – koncentracija suspendovanih čestica ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)
- Temperatura vazduha – utiče na disperziju zagađenja
- Vlažnost vazduha – može povećati osećaj zagađenja
- 📌 Kako interpretirati rezultate?
- Poređenje sa preporukama WHO
- Povezanost sa vremenskim uslovima
- Analiza izvora zagađenja na osnovu vrednosti

UTICAJ AEROZAGAĐENJA NA ZDRAVLJE I ŽIVOTNU SREDINU

KAKO AEROZAGAĐENJE UTIČE NA LJUDSKO ZDRAVLJE?

📌 Kratkoročni efekti:

- Nadražaj očiju, nosa i grla
- Kašalj, teško disanje
- Glavobolje, vrtoglavica

📌 Najugroženije grupe:

- Deca i starije osobe
- Osobe sa hroničnim bolestima
- Trudnice

📌 Dugoročni efekti:

- Hronične respiratorne bolesti (astma, bronhitis, hronična opstruktivna bolest pluća – HOBP)
- Kardiovaskularne bolesti (povišen krvni pritisak, srčani udar)
- Povećan rizik od raka pluća
- Smanjen životni vek

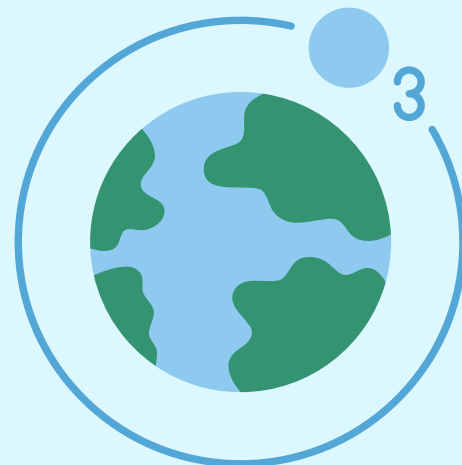

KAKO AEROZAGAĐENJE UTIČE NA ŽIVOTNU SREDINU?

KISELE KIŠE

- SO_2 i NO_x u atmosferi reaguju sa vodom, formirajući kisele padavine koje oštećuju zemljište, vodene ekosisteme i građevine.

OŠTEĆENJE OZONSKOG OMOTACA

- Emisije gasova, posebno CFCs, dovode do smanjenja ozona u stratosferi.

EFEKAT STAKLENE BASTE

- CO_2 i metan doprinose globalnom zagrevanju i klimatskim promenama.

ZAGAĐENJE TLA I VODA

- Čestice iz vazduha mogu se taložiti na zemlji i u vodama, što ugrožava biljke, životinje i ljudsku ishranu.

PRIMERI EKOLOŠKIH KATASTROFA UZROKOVANIH AEROZAGAĐENJEM

EKOLOŠKE KATASTROFE!

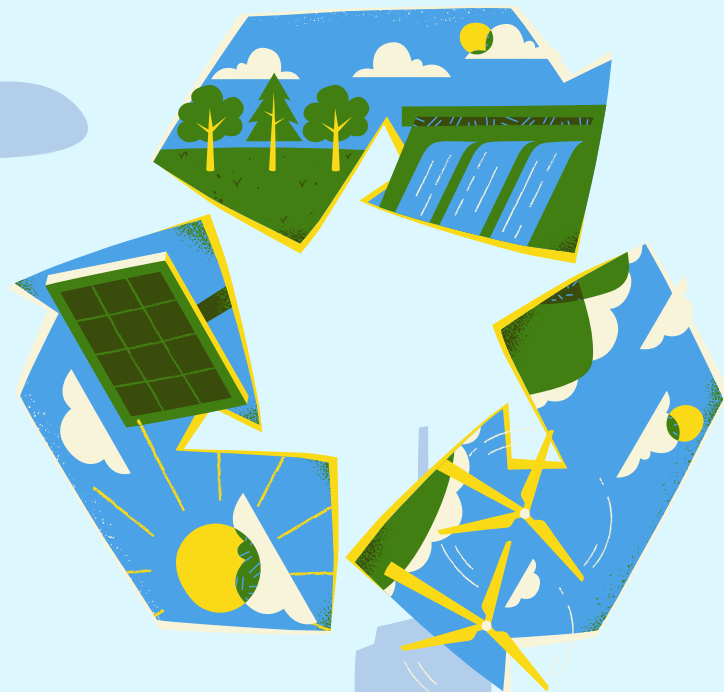
📌 **Veliki smog u Londonu (1952) –**
Više od 4.000 ljudi umrlo u roku od
nekoliko dana zbog ekstremnog
zagađenja.

📌 **Zagađenje u Pekingu i Delhiju –**
Hronično zagađenje vazduha,
redovne epizode smoga.

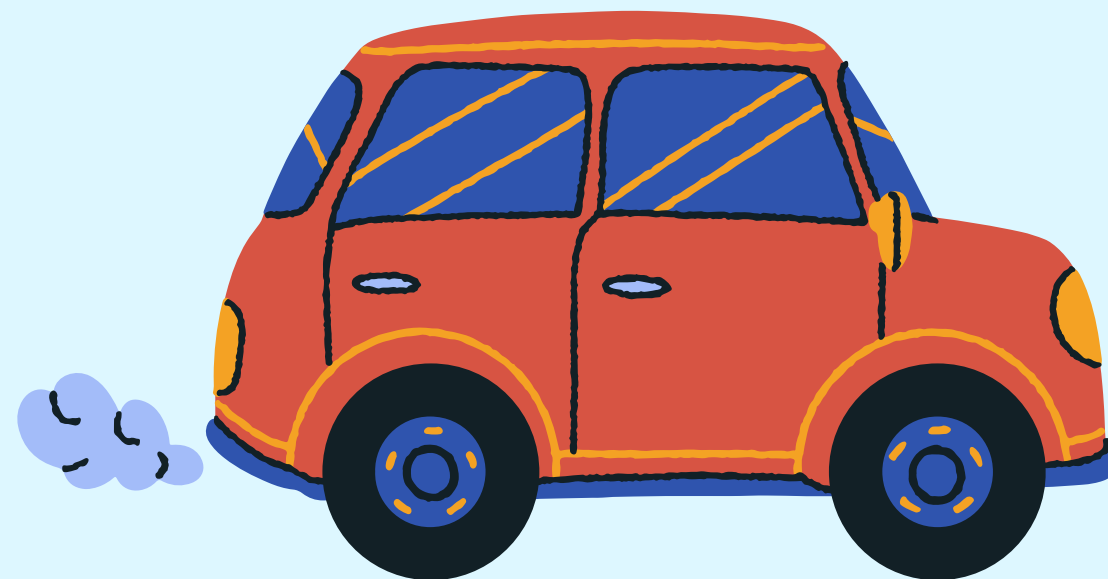
📌 **Černobilj (1986) – Radioaktivno**
zagađenje vazduha nakon
nuklearne katastrofe.

📌 **Amazon požari (2019) – Požari**
koji su povećali emisije CO₂ i
smanjili proizvodnju kiseonika.

KAKO MOŽEMO SMANJITI AEROZAGAĐENJE?

**PODSTICANJE
OBNOVLJIVIH
IZVORA ENERGIJE**

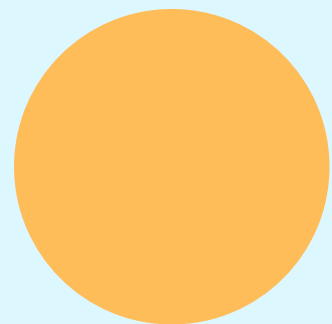
**BOLJE PLANIRANJE
URBANOG
SAOBRAĆAJA**

**MONITORING I
REGULACIJA
EMISIJA IZ
INDUSTRIJE**

KONKRETNE AKTIVNOSTI POJEDINCA

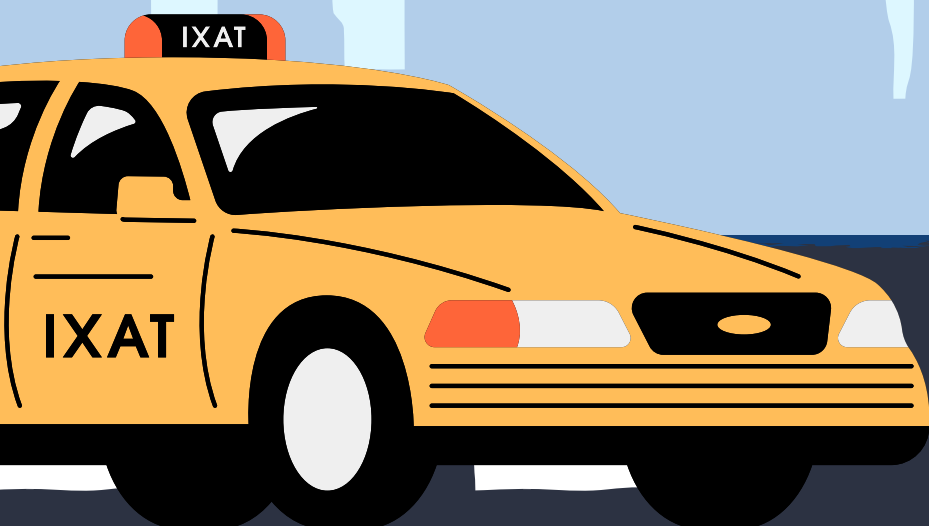

- Korišćenje javnog prevoza ili bicikla
- Smanjenje upotrebe automobila i fosilnih goriva
- Energetska efikasnost u domaćinstvu
- Sadnja drveća

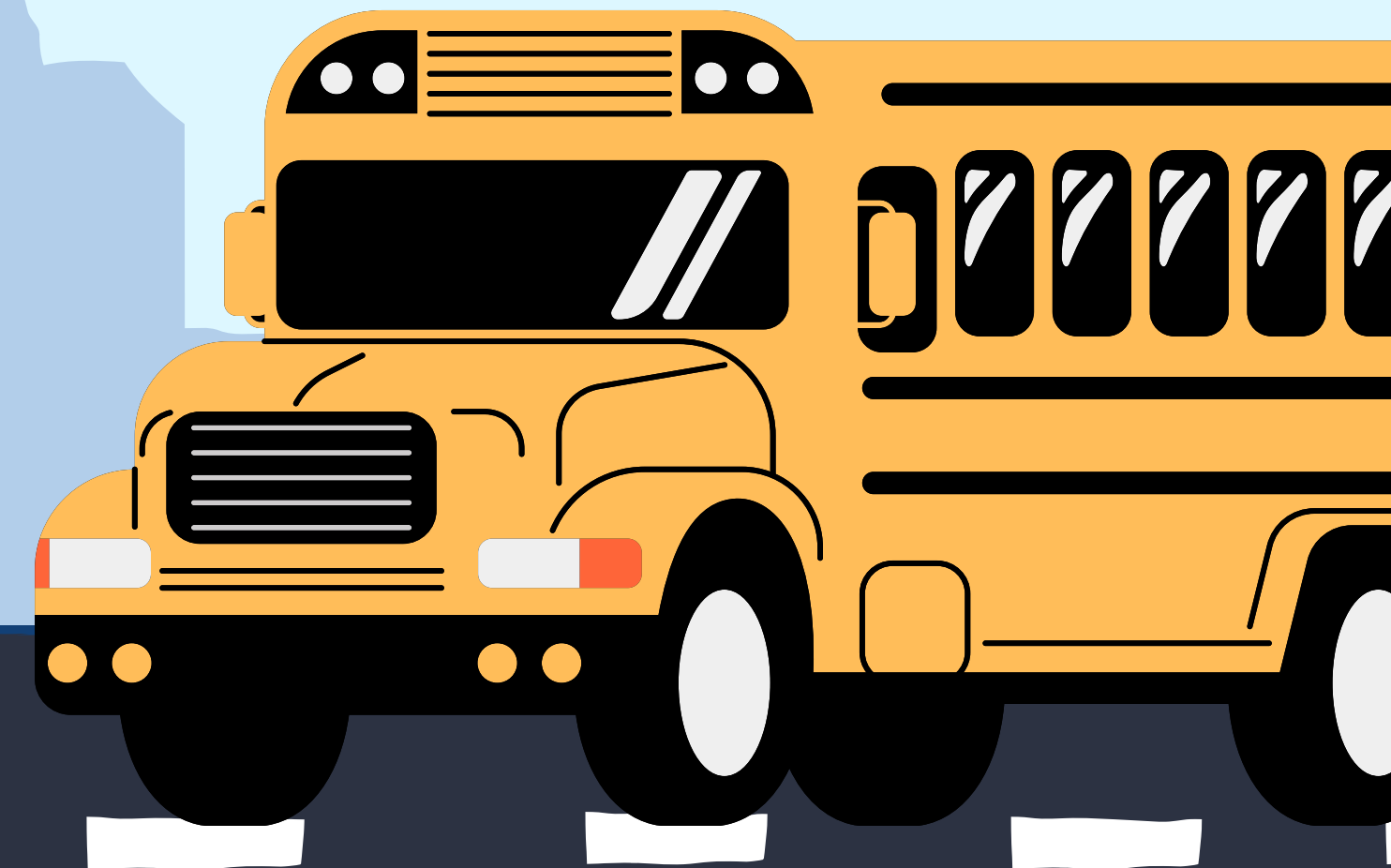
PRAKTIČNA VEŽBA: ANALIZA IZVORA ZAGAĐENJA U LOKALNOJ SREDINI

- 🎧 Instrukcije za studente:
- analiza realnih podataka o kvalitetu vazduha u Nišu. Koristićemo platformu IQAir AirVisual kako bismo pronašli trenutno stanje zagađenja i njegove izvore."

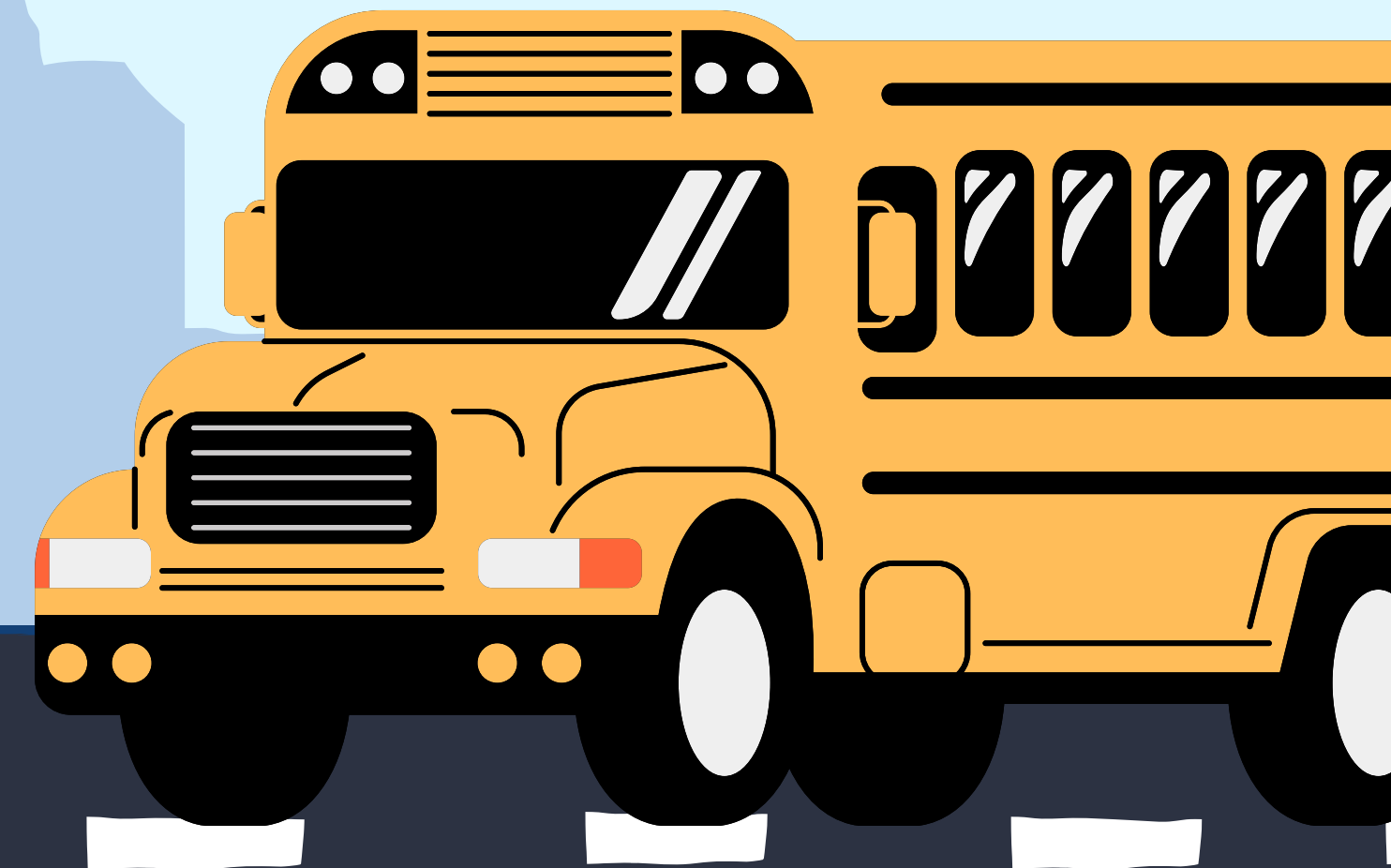
VEŽBA: ANALIZA IZVORA ZAGAĐENJA U LOKALNOJ SREDINI

- ● Grupa 1: Industrijsko zagađenje
  - 🎯 Zadatak:
  - Analizirati koliko industrijska postrojenja doprinose aerozagađenju u Nišu.
  - Pronaći podatke o industriji u Nišu (termoelektrane, fabrike, cementare itd.).
  - Pogledati koje zagađujuće materije dominiraju i da li su povezane sa industrijom (npr. SO_2 , PM_{10}).
  - Osmisliti mere kako bi se industrijsko zagađenje smanjilo.
-
- 📌 Dodatni izvori:
  - IQAir AirVisual – Niš
  - Agencija za zaštitu životne sredine Srbije – Monitoring

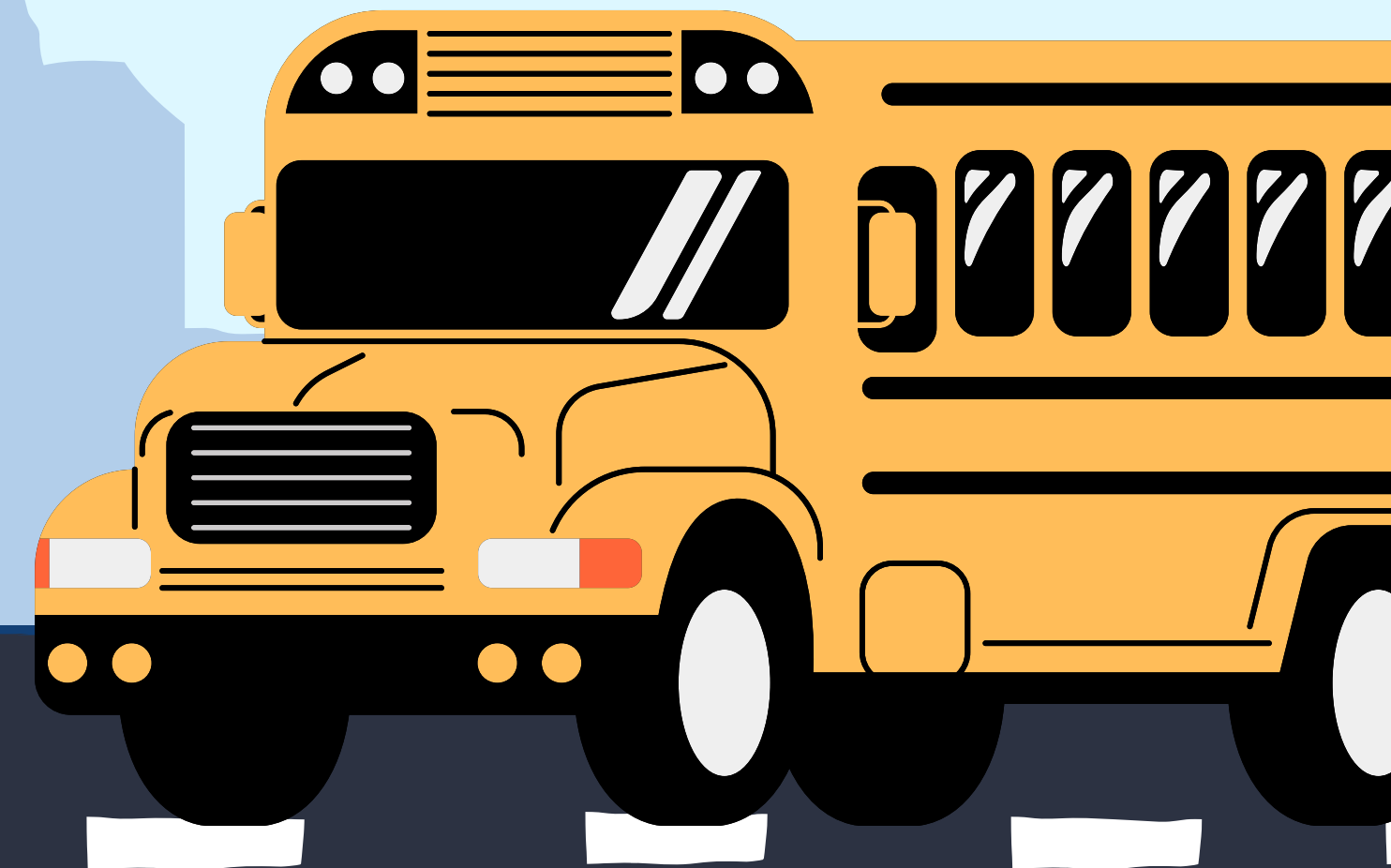
VEŽBA: ANALIZA IZVORA ZAGAĐENJA U LOKALNOJ SREDINI

- ● Grupa 2: Saobraćajno zagađenje
- 🎯 Zadatak:
- Analizirati kako saobraćaj utiče na kvalitet vazduha u Nišu.
- Pronaći lokacije gde je saobraćajno zagađenje najizraženije (npr. blizina magistralnih puteva, centar grada).
- Pogledati dominantne zagađujuće materije – da li su prisutni NO_2 , PM čestice?
- Predložiti moguće mere za smanjenje saobraćajnog zagađenja (biciklističke staze, bolji javni prevoz, ekološki autobusi).
- 📌 Dodatni izvori:
- IQAir AirVisual – Niš
- Urbanistički planovi Niša – saobraćajna infrastruktura

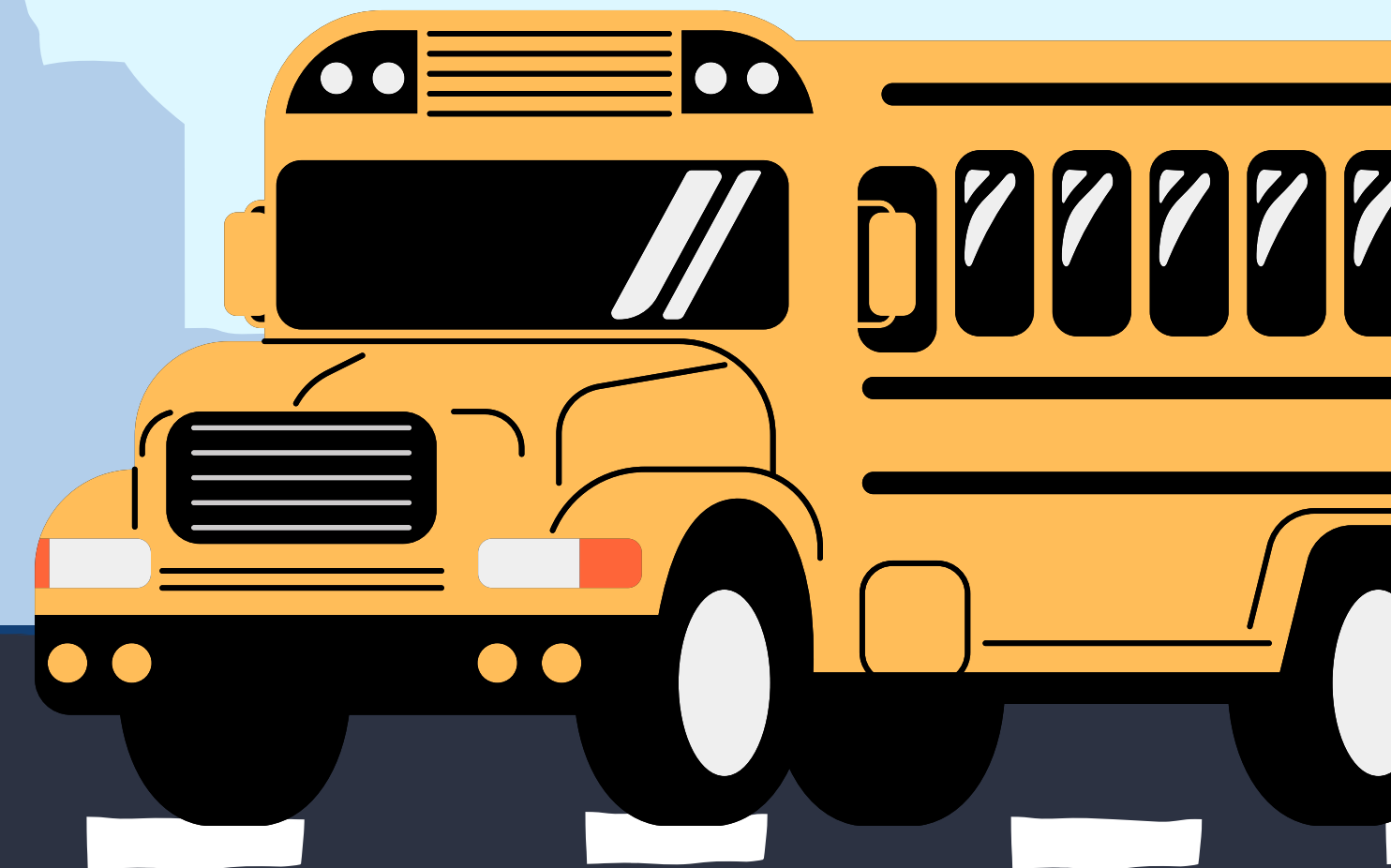
VEŽBA: ANALIZA IZVORA ZAGAĐENJA U LOKALNOJ SREDINI

- ● Grupa 3: Zagađenje iz domaćinstava i grejanja
- 🎯 Zadatak:
- Analizirati kako grejanje domaćinstava utiče na aerozagađenje u Nišu.
- Pogledati kakvo je stanje tokom zimskih meseci (porast PM čestica).
- Istražiti koje vrste grejanja su dominantne u Nišu (ugalj, drva, gas).
- Osmisliti mere za poboljšanje kvaliteta vazduha u zimskom periodu.
- 📌 Dodatni izvori:
- IQAir AirVisual – Niš
- Podaci o grejanju u Nišu – JKP Gradska Toplana

VEŽBA: ANALIZA IZVORA ZAGAĐENJA U LOKALNOJ SREDINI

- ● Grupa 1: Industrijsko zagađenje
- 🎯 Zadatak:
- Analizirati koliko industrijska postrojenja doprinose aerozagađenju u Nišu.
- Pronaći podatke o industriji u Nišu (termoelektrane, fabrike, cementare itd.).
- Pogledati koje zagađujuće materije dominiraju i da li su povezane sa industrijom (npr. SO_2 , PM_{10}).
- Osmisliti mere kako bi se industrijsko zagađenje smanjilo.

IZVORI PODATAKA

- **AIR VISUAL ([HTTPS://WWW.IQAIR.COM/](https://www.iqair.com/))**
([HTTPS://WWW.IQAIR.COM/SERBIA/CENTRAL-SERBIA/NIS?SRSLTID=AFMBOOQBTTQOY-IX5N6_U-Z-CCKB0PZ5-KAIIZDU4HQY9CXWRSIKP4NT](https://www.iqair.com/serbia/central-serbia/nis?srsltid=AFMBOOQBTTQOY-IX5N6_U-Z-CCKB0PZ5-KAIIZDU4HQY9CXWRSIKP4NT))
- **WORLD HEALTH ORGANIZATION ([HTTPS://WWW.WHO.INT/](https://www.who.int/))**
- **WORLD'S AIR POLLUTION: REAL-TIME AIR QUALITY INDEX**
([HTTPS://WAQI.INFO/#/C/3.381/8.123/2.1Z](https://waqi.info/#/C/3.381/8.123/2.1Z))

DISKUSIJA

IZVOR?

koji sektor je najveći
izvor aerozagađenja u
Nišu?

SEZONA?

Da li postoji
sezonska promena
u zagađenju?

MERE?

Koje mere možemo
preduzeti kao pojedinci
i kao zajednica?

**LET'S WORK TOGETHER TO
MAINTAIN POLLUTION-FREE
AIR**

**FOR A BETTER
FUTURE**

